

Päähaku, filosofian kandiohjelma (opetus suomeksi)

Valintakoe 3.6.2021 klo 9.00–12.00

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

Koe koostuu 2 osasta. Kokeen kesto on 3 tuntia. Voit jakaa koeajan osien välillä haluamallasi tavalla. Voit liikkua osien välillä kokeen aikana vapaasti. Jos jokin osa jää sinulta kesken, viimeisin tilanne tallentuu vastaukseksi. Vastaa kaikkiin osioihin.

Sinulla saa kokeen aikana olla auki ainoastaan valintakoejärjestelmä. Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa.

Valintakokeen arviointi

Valintakokeessa on 2 osaa. Voit saada 0–50 pistettä kummastakin osasta. Kaikilta kokeeseen osallistuneilta arvioidaan osa 1 ja hakijat asetetaan sen perusteella paremmuusjärjestykseen. Kokeen osa 2 arvioidaan vain osassa 1 parhaiten menestyneeltä 36 hakijalta. Jos useammalla hakijalla on sama pistemäärä kuin 36. hakijalla, osa 2 arvioidaan kaikilta näiltä hakijoilta.

Sinun on mahdollista tulla hyväksytyksi vain, jos saat osasta 1 vähintään 25 pistettä ja osasta 2 vähintään 25 pistettä. Osien pisteet lasketaan yhteen. Opiskelijoiksi valitaan parhaat pisteet saaneet hakijat.

Valintakokeen ennakkomateriaali

Nigel Warburton (2013) *Philosophy: The Basics* (5th Edition), Routledge. Vain 5. painos kelpaa.

Osa 1

Valintakoekirjallisuuden perustuvat esseetehtävät (0–50 pistettä)

Tehtävä 1.1

Kipu on esimerkki mentaalista tilasta, jota mielen filosofiassa kutsutaan kvaliksi (engl. quale). Kerro lyhyesti miten dualismi, tyyppi-identtisyysteoria, behaviorismi, ja funktionalismi luonnehtivat kipua ja sen suhdetta fyysiseen maailmaan. Miten näitä käsityksiä voidaan kritisoida? (0-25 pistettä, max. 3000 merkkiä välilyönteineen)

Pisteytysperusteet 1.1

Kaikkia neljää teoriaa ja niihin kohdistettua kritiikkiä on kuvattu valintakoekirjassa.

Pisteytys jakaantuu seuraavasti. Toisaalta otetaan huomioon se, miten opiskelija on kuvannut miten teoria luonnehtii kipua ja sen suhdetta fyysiseen maailmaan, toisaalta se miten hän kuvaa kritiikkiä.

Dualismi 4p + sen kritiikki 3p

Tyyppi-identtisyysteoria 3p ja sen kritiikki 3p

Behaviorismi 3p ja sen kritiikki 3p

Funktionalismi 3p ja sen kritiikki 3 p

Tehtävä 1.2

Miten kirjassa esitellyt normatiiviset eettiset teoriat ja niiden keskeiset käsitteet soveltuvat selittämään ja perustelemaan sitä, kuinka eläimiä tulisi kohdella? Arvioi tämän pohjalta myös yleisemmin niiden teorioiden hyviä ja huonoja puolia. (0-25 pistettä, max. 3000 merkkiä välilyönteineen)

Pisteytysperusteet 1.2

Vastauksen tulee rakentua ensisijaisesti Warburtonin teoksen lukujen 2. 'Right and wrong' ja 3. 'Animals' pohjalta sisältäen seuraavat osa-alueet:

1. Hyvä vastaus määrittelee ja esittelee riittävällä tasolla kirjassa luvussa 2. esitellyt normatiiviset teoriat (so. velvollisuuseettiset, konsekventialistiset ja hyve-eettiset teoriat). Vastaus nimeää kuhunkin ryhmän kuuluvat teoriat ja analysoi niiden keskeisiä käsitteitä ja perusideoita (max. 9 pistettä).

- velvollisuusetiikka: kristillinen etiikka ja kantilaisuus; konsekventialismi: utilitarismi (perusmalli, negatiivinen- ja sääntöutilitarismi); hyve-etiikka (aristotelismi)

2. Vastauksessa kuvaillaan ja analysoidaan luvussa 3. esiteltyt keskeiset argumentit eläinten kohtelusta ja osataan liittää ja analysoida niitä kriittisesti suhteessa edellä esitettyihin normatiivisiin teorioihin (max. 9 pistettä):

- kärsimys moraalisen statuksen peruskriteerinä - Descartesin vastakkainen näkemys
- utilitarismi kykenee ottamaan eläimet huomioon hyötykalkyyloissa
- spesisismiin ja antispesisismiin liittyvät kysymykset - utilitarismi ja Peter Singer
- eläimet on luotu ihmisiä varten - kristillinen etiikka & aristotelismi
- eläinten oikeuksiin ja ihmisten eläimiin kohdistuviin (suoriin tai epäsuoriin) velvollisuuksiin liittyvät kysymykset (deontologia)
- eläinten kohteluun liittyvät mahdolliset hyveet (hyve-etiikka)

3. Vastauksessa pyritään analysoimaan normatiivisia teorioita sen pohjalta, kuinka ne kykenevät käsittelemään eläinten kohteluun liittyviä kysymyksiä (max. 4 pistettä)

- vastaus käsittelee teorioihin liittyviä ongelmia joko kohdassa 1, mutta erityisesti kohdassa 2
- osaa eritellä ja analysoida keskeisiä moraalisia käsitteistöjä tässä yhteydessä eli statuksen, oikeudet ja velvollisuudet, ja hyveet.
- osoittaa sopivaa kypsyyttä tässä arvioinnissa
- huomaa puhua antroposentrismistä (mahdollisia lisäpisteitä)

4. Vastauksesta ilmenee kypsyyys eritellä ja käsitellä filosofisia kysymyksiä lähdetekstin pohjalta.

Hyvässä vastauksessa rakennetaan johdonmukainen ja koherentti analyysi siitä, millaisia normatiiviset eettiset teoriat ovat ja miten ne kykenevät käsittelemään eläimiin liittyviä kysymyksiä. Empiirisistä tai ajankohtaisista esimerkeistä eläinten kohtelusta, ilman siihen liittyvää tausta-analyysia, ei saa pisteitä. (max. 3 pistettä)

Osa 2

Kokeessa jaettavaan aineistoon perustuvat tehtävät (0–50 pistettä)

Aineisto 2.1

Katkelma teoksesta Kiikeri, Mika ja Ylikoski, Petri (2004) Tiede tutkimuskohteena: Filosofinen johdatus tieteen tutkimukseen. Helsinki: Gaudeamus.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 2.1

Miten tekstin esimerkit Neptunuksen löytämisestä ja Merkuriuksen radan kiertymisestä havainnollistavat Duhemin teesiä? (0-25 pistettä, max. 3000 merkkiä välilyönteineen)

Pisteytysperusteet 2.1

Kuvaamalla Duhemin teesin oikein saa 5 p

Kuvaamalla miten Neptunuksen löytäminen osoitti, että lisäoletuksessa oli virhe ja kuvaamalla miten tämä havainnollistaa Duhemin teesiä saa 10p

Kuvaamalla miten Merkuriuksen radan kiertyminen osoitti lopulta teoreettisen hypoteesin virheelliseksi ja kuvaamalla miten tämä havainnollistaa Duhemin teesiä saa 10 p

Aineisto 2.2

Katkelmat artikkeleista Garrett Hardin: 'Yhteislaidunten tragedia', s. 46-7 & Juhana Lemetti ja Niko Noponen: 'Yhteislaidunten ongelma, ihmisluonto ja ensimmäinen poliittinen kysymys', s. 112-4; molemmat teoksessa 'Kiista yhteismaista. Garreth Hardin ja selviytymisen politiikka. Toim. Simo Kyllönen, Juhana Lemetti, Niko Noponen & Markku Oksanen; niin & näin, Tampere 2011.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 2.2

Analysoi ja määrittele, mistä näissä teksteissä kuvatuissa ongelmissa oikein on kyse. Miksi kyse olisi "ensimmäisestä poliittisesta ongelmasta"? Pohdi, millaisilla tavoilla tällaisiin tilanteisiin voisi löytää ratkaisuja. (0-25 pistettä, max. 3000 merkkiä välilyönteineen)

Pisteytysperusteet 2.2

1. Hyvässä vastauksessa pystytään ensinnäkin selittämään ja/tai kuvailemaan riittävällä tasolla, mikä ja millainen on tekstissä kuvailtu 'yhteislaidunten tragedia' (max. 7 pistettä)

- so. kyse on kollektiivisen toiminnan ongelmasta, eli yksilöllisen ja yhteisöllisen toiminnan välillä syntyvästä ristiriidasta: rationaalinen oman edun ajaminen johtaa väistämättä kaikkien kannalta huonoon tulokseen, eikä tilanteesta ole ulospääsyä yksilöllisen rationaliteetin avulla.

- mahdollisia lisäpisteitä: tuntee termit 'kollektiivisen toiminnan ongelma'; 'vapaamatkustaja'

2. Vastaus esittää hyvän ja perustellun näkemyksen siitä, miksi ja millä perusteilla aineistotekstissä esitettyä ongelmaa voidaan pitää 'ensimmäisenä poliittisena ongelmana'. (max. 7 pistettä)

- so. kyse on kaiken inhimillisen toiminnan perustavasta ongelmasta, sellaisesta, joka ilmenee aina ja mittakaavaltaan hyvinkin erilaisissa tilanteissa, joissa ihmiset ajavat omia etujaan, ovat riippuvaisia toistensa toiminnasta ja resurssit ovat niukat.

- kyse ei siis ole 'historiallisesta ensimmäisestä ongelmasta', vaikka aineistoteksti alkaakin historiallisella narratiivilla

- kyse ei myöskään ole ainoastaan ympäristöön liittyvistä ongelmista; tai vain markkinatalouteen kytkeytyvistä tilanteista; eikä myöskään yksilöiden ahneudesta tai (piittaamattomasta) itsekkyydestä

3. Hyvä vastaus esittää mahdollisia ratkaisuja ko. yhteisöllisen toiminnan ongelmaan sekä tekstin perusteella että oman ajattelun pohjalta, perustellen ne sekä kriittisesti että huolellisesti. (max. 7 pistettä)

- osaa esitellä ja perustella markkinamekanismien ('näkyvän käsi'), vapaiden toimijoiden keskinäisten sopimusten sekä teknisten/luonnontieteellisten ratkaisujen puutteellisuudet

- käsittelee Hardinin ratkaisuehdotuksia, eli poliittista päätöksentekoa ja vallankäyttöä, rajoitteiden asettamista ja valvontaa; sekä muutoksia inhimillisissä arvoissa tai moraalikäsitteissä ja viime kädessä käsitteissämme ihmisistä toimijoina eli 'traditionaalisemmin ilmaistuna ihmisluonnosta'.

4. Vastauksessa tulisi näkyä riittävä filosofinen kypsyyttä, eli kyky argumentoida, olla kriittinen, ja esittää ja perustella omia johtopäätöksiä. Tämän lisäksi hyvässä vastauksessa tulisi selkeästi erotella aineistotekstissä esitetyt väitteet omista näkemyksistä. (max. 4 pistettä) Teht. 1.2 (kirjallisuus)